

DOI: 10.7251/GFP1707216J

UDC: 343.222:343.14

Pregledni naučni rad*Datum prijema rada:*
25. maj 2017.*Datum prihvatanja rada:*
22. jun 2017.**Dovoljno dokaza o krivici kao uslov za prihvatanje sporazuma o priznanju krivice**

Rezime: Ne postoji ni jedno krivičnoprocesno zakonodavstvo koje poznaje sporazum o priznanju krivice u kome on ne podliježe kontroli suda. Da bi ga sud prihvatio on mora da ispuni određene uslove. Ti uslovi su uvijek manje ili više potpuno izričito predviđeni. Zakoni o krivičnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini taksativno nabrajaju uslove koje sporazum o priznanju krivice mora da ispuni da bi ga sud prihvatio. Pitanje uslova koje sporazum mora da ispuni da bi bio prihvaćen je jedno od njegovih najznačajnijih pitanja. Među njima posebno mjesto zauzima onaj, koji je opšteprihvaćen, po kome se traži da dokazi dostavljeni uz sporazum moraju ispuniti određene standarde koji se tiču njihovog kvaliteta i kvantiteta. Ne postoji ni jedno krivičnoprocesno zakonodavstvo u kome je dovoljno samo priznanje optuženog u sporazumu o priznanju krivice bez drugih dokaza. U krivičnoprocesnim zakonodavstvima u Bosni i Hercegovini je ovaj uslov određen kao postojanje dovoljno dokaza o krivici optuženog. U radu se pokušava odgovoriti na pitanje kada je on ispunjen.

Ključne riječi: sporazum o priznanju krivice, uslovi za prihvatanje sporazuma, dovoljno dokaza o krivici, dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo.

Dr

Radenko Janković*Okružni javni tužilac u
Okružnom javnom tužilaštvu u
Banjaluci, radenko.jankovic@
pravosudje.ba***UVOD**

Početakom XXI vijeka su mnoge države kontinentalne Evrope, među kojima i sve nastale raspadom bivše SFR Jugoslavije, u krivični postupak uvele sporazum o priznanju krivice (u daljem tekstu sporazum). On je prosto "preplavio" zakonodavstva kontinentalne Evrope tako da se može govoriti o "plea bargaining infection".¹ Sporazum predstavlja novinu u krivičnoprocesnim zakonodavstvima u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu BiH). On je na ovim prostorima prvi put prihvaćen Zakonom o krivičnom postupku Brčko Distrikta BiH od 23.

¹ V.Đurđić (2007), „Racionalizacija krivičnog postupka Srbije“, *Pravna riječ* br. 12/2007, 99. M.Damaška (2004), „Napomene o sporazumima u kaznenom postupku“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 1/2004, 4. ističe da se slični instituti "napadno šire". Isto i M.Škulić (2009), „Sporazum o priznanju krivice“, *Pravni život* broj 10 tom III, 287.

10. 2000. godine.² 24. 01. 2003. godine je Visoki predstavnik u BiH donio novi Zakon o krivičnom postupku BiH.³ Novi Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske je stupio na snagu 01. 07. 2003. godine,⁴ a novi Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH 01. 08. 2003. godine.⁵ Svi ovi zakoni su u krivični postupak uveli sporazum. Njime stranke "disponiraju" predmetom krivičnog postupka i on se zasniva na "adaptaciji anglo-američke procesne ideje po kojoj samo sporni predmeti zahtijevaju punu procesnu obradu".⁶ U svim krivičnoprocesnim sistemima koji ga poznaju sporazum podliježe sudskoj kontroli. Da bi bio prihvaćen mora ispuniti određene uslove. Jedno od njegovih osnovnih pitanja je ono koje se tiče tih uslova. Među njima posebno mjesto zauzima uslov kojim se zahtijeva da dokazi dostavljeni uz sporazum moraju zadovoljiti određene kriterijume u pogledu kvaliteta i kvantiteta. Sporazum je relativno često obrađivan u stručnim radovima u BiH, ali je i pored toga ostalo niz spornih pitanja. To je i razumljivo jer se radi o novom institutu. Jedno od njih je i pitanje kakvi su dokazi potrebni da bi sud prihvatio sporazum, odnosno kada se može smatrati da postoji "dovoljno dokaza o krivici". Ovo pitanje ima izuzetan, prije svega, praktični značaj. Značaj razmatranja ove problematike je u tome što doprinosi boljem razumijevanju ovog instituta i omogućava njegovu pravilniju primjenu. Njeno proučavanje treba da doprinese daljem razvoju ovog instituta i novim zakonskim rješenjima koja će bolje odgovarati našim uslovima, praktičnim potrebama i teoretskim postavkama.

USLOVI ZA PRIHVATANJE SPORAZUMA

Krivičnoprocesni zakoni u BiH taksativno propisuju da sud prilikom razmatranja sporazuma kumulativno provjerava:⁷ a) da li je do sporazuma došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopravni zahtjev i troškove krivičnog postupka; b) da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženog; c) da li optuženi razumije da se sporazumom odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći; d) da li je predložena krivičnopravna sankcija u skladu sa st. 3. tog člana; i e) da li je oštećenom pružena mogućnost da se pred javnim tužiocem izjasni o imovinskopravnom zahtjevu.⁸ I većina drugih zakonodavstava izričito propisuju uslove koje sporazum mora

² Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine - *Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* br. 7/00, 10/03, 6/05 i 21/10. Prečišćeni tekst je objavljen u *Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* br. 33/13 i 27/14.

³ Visoki predstavnik u BiH je Odlukom br. 100/03 donio Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i utvrdio obavezu entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da svoje zakone usklade sa ZKP-om BiH - *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 36/03, 25/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13.

⁴ Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske - *Službeni glasnik Republike Srpske* br. 50/03. Prečišćeni tekst je objavljen u *Službenom glasniku Republike Srpske* br. 53/12.

⁵ Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine - *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine* br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 08/13 u 59/14.

⁶ M.Damaška (1997), „O miješanju inkvizitornih i akuzatornih procesnih formi“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 2/1997, 383.

⁷ Čl. 246. st. 6. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁸ Posljednja dva uslova su dodana čl. 75. Zakona o izmjenama i dopunama ZKP-a RS - *Službeni glasnik Republike Srpske* br. 119/08, kao i odgovarajućim izmjenama i dopunama ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

ispuniti da bi ga sud prihvatio⁹. Ranije su uslovi za prihvatanje sporazuma bili "identični" onima koji se traže za prihvatanje izjave o priznanju krivice.¹⁰ Danas su oni kod sporazuma nešto šire postavljeni. U svim krivičnoprocesnim sistemima sporazum podliježe ocjeni suda i mora biti prihvaćen da bi se na osnovu njega donijela osuđujuća presuda. Utvrđivanje postojanja uslova za prihvatanje sporazuma zahtijeva od suda temeljit pristup u analizi činjeničnog supstrata koji je javni tužilac predočio sudu u optužnici i dokaznog materijala koji je prikupio u istrazi.¹¹ Nažalost, u našoj praksi se provjeri uslova za prihvatanje sporazuma često olako i površno prilazi. Postoje primjeri u kojima je razmatranje sporazuma i u složenim predmetima završeno za nekoliko minuta. Takva praksa za posljedicu ima prihvatanje sporazuma koji nikako ne bi smjeli biti prihvaćeni.¹²

Odredbe koje propisuju uslove za prihvatanje sporazuma su nepotpune. Sud ne provjerava samo ono što je izričito navedeno u njima, već utvrđuje i postojanje nekih drugih uslova neophodnih za njegovo prihvatanje. Ti uslovi proizlaze iz drugih krivičnoprocesnih odredaba ili iz same prirode sporazuma. Pored onoga što je izričito propisano sud treba da provjeri da li je sporazum zaključen od ovlašćenog lica i da li postoje procesne pretpostavke za donošenje presude kojom se optuženi oglašava krivim. O procesnim smetnjama kao što su amnestija, pomilovanje, zastarjelost krivičnog gonjenja, presuđena stvar ili neke druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, nepostojanje potrebnog odobrenja za gonjenje, nepostojanje prijedloga oštećenog kod krivičnih djela koja se gone po njegovom prijedlogu sud vodi računa po službenoj dužnosti. Neka zakonodavstva koja poznaju ovaj institut izričito predviđaju da sud provjerava da li postoje procesne pretpostavke za vođenje krivičnog postupka.¹³ Po službenoj dužnosti sud provjerava da li su poštovana prava optuženog za vrijeme pregovora i prilikom zaključenja sporazuma. Ova obaveza posredno

⁹ Više ili manje potpuno uslovi za prihvatanje sporazuma su izričito predviđeni npr. čl. 317. Zakonika o krivičnom postupku Srbije – *Službeni list Republike Srbije* br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 i 55/14, čl. 302. Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore – *Službeni list Crne Gore* br. 57/09, 49/10, 47/14 i 27/15, čl. 361. Zakona o kaznenom postupku Hrvatske – *Narodne novine Republike Hrvatske* br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13 u 152/14.

¹⁰ H. Sijerčić-Čolić (2003), „Rasprava o reformi u krivičnom pravosuđu i krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, s posebnim osvrtom na novo krivično procesno pravo”, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 1/2003, 201.

¹¹ M. Blagojević (2005), *Ogledi iz krivičnoprocesnog prava*. Doboj, 266.

¹² Npr. sporazumom koji je okružni javni tužilac u Banjaluci zaključio sa optuženim i braniocem dana 01. 02. 2005. godine u predmetu br. KT-1147/04 predloženo je sudu da optuženom za krivično djelo teška krađa iz čl. 232. st. 2. KZ-a RS utvrdi kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 2 mjeseca, a za krivično djelo nedozvoljena proizvodnja i promet oružja ili eksplozivnih materija iz čl. 399. st. 1. KZ-a RS kaznu zatvora u trajanju od 1 mjeseca, pa da izrekne jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 1 godine (jedinstvena kazna manja od one utvrđene za pojedino krivično djelo). Ovaj, očigledno nezakonit sporazum, je prihvaćen od strane vijeća Osnovnog suda u Banjaluci i predložena kazna je izrečena presudom br. K-1014/04 od 03. 02. 2005. godine.

¹³ Npr. čl. 442. st. 2. Codice di procedura penale – *Službeni list Italije* br. 250/08 propisuje da će sud kad primi zahtjev za izricanje presude na zahtjev stranaka provjeriti da li se može izreći „oslobađajuća presuda“ prema čl. 129. tog Zakona koja se, između ostalog, izriče i kada se ugasila ili nedostaje neka od procesnih pretpostavki za vođenje krivičnog postupka ili čl. 361. st. 4. ZKP-a Hrvatske izričito predviđa da sud prilikom razmatranja sporazuma provjerava i da li postoje razlozi za obustavu krivičnog postupka.

proizlazi iz drugih krivičnoprocesnih odredaba.¹⁴ Sud treba da provjeri da li je osumnjičeni, odnosno optuženi prije zaključenja sporazuma bio obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovima sumnje koji stoje protiv njega, da li mu je omogućeno da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist, da li je poučen da nije dužan iznijeti svoju odbranu, niti odgovarati na postavljena pitanja, da li je prema njemu primijenjivana sila, prijetnja ili prevara kako bi se došlo do njegovog iskaza, da li mu je omogućeno da izabere branioca, da li mu je u slučajevima obavezne odbrane branilac postavljen po službenoj dužnosti, da li mu je omogućeno da se u postupku služi svojim jezikom, da li je pravno lice kao osumnjičeni ili optuženi imalo zastupnika. Neke povrede prava optuženog posredno mogu dovesti u pitanje ispunjenost nekog od zakonom izričito propisanih uslova za prihvatanje sporazuma npr. svjesnost ili dobrovoljnost. U drugim slučajevima one same po sebi, nezavisno od toga da li postoje zakonom predviđeni uslovi za prihvatanje sporazuma, dovode do odbacivanja sporazuma npr. kada je optuženi sporazum zaključio bez branioca u slučaju obavezne odbrane ili ako je sporazum sa pravnim licem zaključen bez njegovog zastupnika. Bez obzira što to izričito nije propisano ni u teoriji, ni u praksi nije sporno da sud prilikom razmatranja sporazuma treba da provjeri da li je priznanje krivice u sporazumu potpuno i nedvosmisleno i da li je predložena krivična sankcija adekvatna, odnosno da li ona omogućava ostvarivanje svrhe kažnjavanja.

OSNOVNE NAPOMENE O DOKAZIMA I DOKAZIVANJU

Krivičnoprocesna teorija poznaje različite definicije dokaza.¹⁵ Isto tako, u njoj nailazimo na različite klasifikacije dokaza npr. stvarni i lični, originarni i izvedeni, posredni i neposredni¹⁶. Postoje teoretičari koji u uslovima slobodne sudijske ocjene dokaza njihovoj klasifikaciji odriču bilo kakvu vrijednosti, osim istorijske.¹⁷ Iako se u krivičnom procesnom pravu najčešće govori o teretu pružanja dokaza koji podrazumjeva obavezu iznošenja dokaza od strane određenih subjekata, može se govoriti i o pravu na dokazivanje koje označava njihovo pravo da sudu stave na raspolaganje određene dokaze npr. okrivljeni ima isključivo pravo, a ne i dužnost podnošenja dokaza.

Dokazivanje, odnosno dokazni postupak prolazi kroz više faza: predlaganje ili određivanje dokaza od strane suda, izvođenje, provjeravanje i ocjena kojom se vrijednuje svaki dokaz pojedinačno i u sklopu sa ostalim dokazima.¹⁸ Za ovaj rad je najbitnija faza ocjena dokaza. Postoji nekoliko odredbi koje se odnose na ocjenu dokaza i obavezu njenog obrazloženja u sudskoj odluci. Najvažnija je ona po kojoj je sud dužan da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i da na osnovu takve ocjene izvede zaključak da li je neka činjenica dokazana.¹⁹ Ocjena da li postoji ili ne postoji neka činjenica nije ograničena postojanjem posebnih dokaznih pravila koja unaprijed određuju vrijed-

¹⁴ .Nikolić (2006), *Sporazum o priznanju krivice*. Studentski kulturni centar. Niš, 55.

¹⁵ O materijalnim i formalnim (procesnim) definicijama dokaza detaljnije Z.Jekić (1989), *Dokazi i istina u krivičnom postupku*. Pravni fakultet. Beograd, 9-16. i S.Soković (1997), *Dokazivanje indicijama*. Jefimija. Kragujevac, 26-36.

¹⁶ O podjeli dokaza detaljnije S.Soković, *ibid*, 45-47.

¹⁷ Npr. Marković, Ogorelica, Čubinski, Dimitrijević, navedeno po S.Soković, *ibid*, 44.

¹⁸ O fazama kroz koje prolazi dokazni postupak detaljnije Z.Jekić, *ibid*, 38-42.

¹⁹ Čl. 295. st. 2. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

nost nekog dokaza. U savremenim krivičnoprocesnim sistemima je opšteusvojeno načelo slobodnog sudijskog uvjerenja. Ocjena dokaza je veoma složen proces. Ona zahtijeva, ne samo poznavanje pravnih normi, već i pravila logike i psihologije, ali i druga znanja iz različitih oblasti u zavisnosti od toga šta je predmet krivičnog postupka. Rezultat dokaznog postupka je činjenično stanje koje predstavlja zbir svih utvrđenih činjenica. Na utvrđene, ali samo pravno relevantne činjenice, se primijenjuju pravne norme. Osnovna uloga dokaza u krivičnom postupku je da potvrđuju ili negiraju postojanje određenih činjenica.²⁰

Dokazi utiču na formiranje saznanja o određenim pravno relevantnim činjenicama, o postojanju krivičnog djela i krivice. To saznanje prolazi kroz različite faze, od osnova sumnje do njihovog utvrđivanja na kraju krivičnog postupka. Krivičnoprocesni zakoni u BiH poznaju više pojmova: osnovi sumnje, dovoljno osnova za sumnju, vjerovatnost da je učinjeno krivično djelo, osnovana sumnja da je učinjeno krivično djelo, dovoljno dokaza o krivici, dovoljno dokaza za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo. Navedene nivoe sumnje je veoma teško precizno definisati i odrediti.²¹ Određivanje ovih pojmova je za praksu od izuzetnog značaja. Zbog toga je neophodno pokušati utvrditi njihov sadržaj. Krivičnoprocesni zakoni u BiH određuju samo pojam osnovane sumnje koja predstavlja veći stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno krivično djelo.²² Njeno postojanje je, između ostalog, uslov za podizanje, odnosno potvrđivanje optužnice.²³ U teoriji krivičnog procesnog prava postoje brojne definicije osnovane sumnje za koje je zajedničko da ona predstavlja određeni, viši kvalitet od obične. Za osnovanu sumnju se koriste termini "razumna" ili "ozbiljna".²⁴

POSTOJANJE DOVOLJNO DOKAZA O KRIVICI KAO USLOV ZA PRIHVATANJE SPORAZUMA

Jedan od najčešćih prigovora sporazumu je da omogućava da nevinna lica priznaju krivicu.²⁵ Ovo je tipičan prigovor svim konsenzualnim oblicima krivičnog postupka.²⁶ Smatra se da je ova mogućnost kod kaznenog naloga još izraženija nego kod sporazuma.²⁷ Nevina lica mogu priznati krivicu zbog različitih razloga npr. neznanja, straha od montiranih pro-

²⁰ Z.Jekić, *ibid.*, 47.

²¹ H.Sijerčić-Čolić et al. (2005), *Komentar zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*. Savjet Evrope i Evropska komisija. Sarajevo, 93.

²² Čl. 20. st. 1. tač. lj. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a FBiH i ZKP-a B D BiH.

²³ Čl. 241. st. 1. i 243. st. 3. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a FBiH i ZKP-a B D BiH.

²⁴ O pojmu osnovane sumnje detaljnije Z.Jekić. *ibid.*, 54-57.

²⁵ Ovo navode npr. B.Perić (2004), „Sporazum o krivnji – zakonska obilježja i pravne nedoumice“. U zborniku *„Primjena zakona o krivičnom postupku“*. Banja Vrućica, 2; M.Simović, V.Simović (2010), „Pogađanje tužioca i branioca o optužbi i priznanje krivice u pravu Sjedinjenih Američkih država“, *Pravo i pravda* br. 1/2010, 153. ističu prigovor koji se često čuje u SAD po kome zakonito pogađanje tužioca i branioca o optužbi stvara mnogo pritiska na optužene koji dovode do povećane mogućnosti da nevinno lice prizna krivicu.

²⁶ Ovaj prigovor kod kaznenog naloga nalazimo npr. kod A.Gòrski, M.Ejchart (2012), “Wrongful Convictions in Poland”, *University of Cincinnati Law Review, Volume 80, No. 4*, 1191.

²⁷ P.Gorkić et al. (2014), *Mnenje k predlogu ZKP-M*. Institut za kriminologiju. Ljubljana, 1. Autori se protivte daljem proširivanju upotrebe kaznenog naloga u slovenačkom krivičnom postupku.

cesa, straha da će ishod suđenja biti još lošiji,²⁸ izbjegavanja različitih neprijatnosti. Ova mogućnost je veća što je veća zapriječena kazna, s jedne strane, a što su veće beneficije koje se nude optuženom, s druge strane. Neizvjesnost i patnja koje krivični postupak redovno izaziva kod okrivljenog su još veći kod nevinog lica.²⁹ On njemu može prouzrokovati teške posljedice npr. zbog njega ne može dobiti putnu ispravu i otići na školovanje ili zaposliti se u inostranstvu, ne može dobiti uvjerenje da se protiv njega ne vodi krivični postupak koje mu je neophodno za zaposlenje. Ove situacije su u praksi česte, iako u stručnoj literaturi nisu posebno razmatrane. Za nevinog može biti manje zlo da prizna krivicu i zaključi sporazum, naročito ako je njime predložena relativno blaga sankcija, nego da se upusti u redovan postupak na čiji se početak u BiH može čekati više godina i zbog toga bude lišen zaposlenja, školovanja ili nečeg još važnijeg. Pojedini autori posebno ističu problematičnost priznanja kao protivusluge za obustavu postupka zbog drugih krivičnih djela.³⁰ Posebno je opasno da sporazumom okrivljeni iz različitih motiva svjesno prihvati krivicu za krivično djelo koje je izvršio neko drugi. On može preuzeti svu odgovornost za učinjeno krivično djelo i zaštititi saučesnike.

Legitimitet sporazuma se često dovodi u pitanje sa pozicija načela istine.³¹ Postoji shvatanje da se ovim institutom napušta načelo materijalne i osnažuje načelo "stranačke istine".³² Protivnici sporazuma sumnjaju u mogućnost da se u predmetu koji se na osnovu njega završi sazna istina i ističu da je tu princip istine svjesno zapostavljen i podređen ideji efikasnosti. Oni ukazuju i na sumnjivost dokaza koji potiču iz pretkrivičnog postupka koji nije snabdjeven sudskim formalnostima i garancijama. Smatra se da u savremenom krivičnom postupku postoji tendencija, nezavisno od sporazuma, da se devalvira načelo istine.³³ S druge strane, nailazimo i na shvatanje da sporazumom nije napušteno ovo načelo i da je nemoguće zamisliti krivični postupak u kome ne postoji dužnost utvrđivanja istine.³⁴ Njegove pristalice umanjuju osnovan prigovor o "nekvalitetnosti" istine postignute u postupku završenim na osnovu sporazuma ukazivanjem na slabe strane utvrđivanja

²⁸ S.Gless (2010), *Der Strafbefehl – in der Schweizerischen Strafprozessordnung*. Stämpfli Verlag AG, Bern, 18. ističe da pogrešna procjena rizika u redovnom krivičnom postupku od strane okrivljenog predstavlja najveću opasnost za prihvatanje kaznenog naloga i mogućnost pogrešne osude.

²⁹ M.Aćimović (1987), *Psihologija zločina i suđenja*. Savremena administracija, Beograd, 277.

³⁰ A.Eser (1992), "Funktionswandel strafrechtlicher Prozesmaximen: Auf dem Weg zur "Reprivatsierung" des Strafverfahrens?". Prevod P.Novoselac. U zborniku *PFZ 42 (1992)*, S. (167) -191, 187.

³¹ S.Brkić (2004), *Racionalizacija krivičnog postupka i uprosćene procesne forme*. Pravni fakultet. Novi Sad, 279.

³² D.Kos (2003), Presuda u kaznenom postupku kao rezultat suglasne volje stranaka. U zborniku "Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva". Inžinjerski biro, Zagreb, 3

³³ M.Škulić (2011), Reforma krivičnog postupka Srbije. U zborniku "Aktuelna pitanja u primjeni Krivičnog zakonodavstva". Pravni fakultet. Banjaluka, 165. zaključuje da je u Nacrtu novog ZKP-a Srbije istina označena kao svojevrsni nepotrebn luksuz, na str. 195. da pokušaj da se potpuno eliminiše načelo istine iz krivičnog postupka predstavlja izrazito štetan eksperiment unaprijed osuđen na neuspjeh i na str. 196. da se istina ne dostiže po svaku cijenu, ali da se istini svakako treba težiti u krivičnom postupku.

³⁴ A.Miletić (2007), Modul IV - Osnovna načela glavnog pretresa i metodologija izrade prvostepene presude u krivičnom postupku. Visoki sudski i tužilački savjet BiH. Sarajevo, 15.

istine i u redovnom postupku. U kojoj mjeri se primjena sporazuma odražava na načelo istine zavisi od načina na koji sudovi razmatraju sporazume. Često nailazimo na prigovor da se sporazumom optuženi stimulišu da lažno svjedoče protiv drugih kako bi pomogli sami sebi.³⁵ Ističe se i da sporazum raskida sa načelom slobodne ocjene dokaza polazeći od toga da priznanje optuženog u sporazumu isključuje fazu dokazivanja na glavnom pretresu čime priznanje dobija veću dokaznu snagu od ostalih dokaznih sredstava.³⁶

Ciljevi provjeravanja dokaza koje je dostavio javni tužilac³⁷ uz sporazum su, između ostalih, da se onemogućiti da nevinno lice prizna krivicu, da se ne zanemari načelo istine bez koga je teško zamisliti krivični postupak i da se očuva načelo slobodne ocjene dokaza. Priznanje krivice u sporazumu mora biti potkrijepljeno drugim dokazima. Krivičnoprocesni zakoni u BiH kao uslov za prihvatanje sporazuma izričito zahtijevaju da postoji "dovoljno dokaza o krivici" optuženog.

Ovaj uslov za prihvatanje sporazuma, sa određenim razlikama, predviđaju sva savremena zakonodavstva. Ne postoji ni jedno koje se zadovoljava samim priznanjem krivice. Čak i ona koja izričito ne predviđaju ovaj uslov, bez izuzetka, u praksi za prihvatanje sporazuma zahtijevaju da dostavljeni dokazi ispunjavaju određene kriterijume. U ZKP-u Srbije se za prihvatanje sporazuma traži da, osim priznanja okrivljenog da je učinio krivično djelo, postoje i drugi dokazi koji nisu u suprotnosti sa tim priznanjem.³⁸ Ovaj uslov za prihvatanje sporazuma je na sličan način određen i u ZKP-u Crne Gore u kome se zahtijeva da je priznanje u skladu sa dokazima sadržanim u spisu predmeta.³⁹ Ni u postupku pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju samo „golo“ priznanje nije dovoljno. Da bi se izjava o priznanju krivice, odnosno sporazum prihvatili neophodno je da postoje dovoljne činjenične osnove za postojanje krivičnog djela i sudjelovanje optuženog u krivičnom djelu, bilo na osnovu nezavisnih indicija ili toga što ne postoji nikakvo bitno neslaganje između strana u pogledu predmetnih činjenica.⁴⁰ Smatra se da su ovi uslovi za prihvatanje potvrdne izjave o krivici dosta strogo postavljeni i ističe da sud mora biti posebno oprezan kada prihvata takvu izjavu jer se optuženi odriče prava na sudski postupak u cilju utvrđivanja njegove krivice.⁴¹ Po Statutu stalnog Međunarodnog krivičnog suda priznanje krivice optuženog mora da prođe sudsku kontrolu i provjeru. Sud, između

³⁵ B.Perić, *ibid*, 2, M.Simović (2005), *Praktični komentar Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske*. Banjaluka, 233.

³⁶ S.Brkić, *ibid*, 280.

³⁷ Zakon o javnim tužilaštvima Republike Srpske - *Službeni glasnik RS* br. 69/16 umjesto dotadašnjeg termina „tužilac“ upotrebljava termin „javni tužilac“. Ta izmjena naziva tužioca još nije izvršena u ZKP-u RS. Zakon o tužilaštvu BiH - *Službeni glasnik BiH* br. 49/09, Zakon o federalnom tužilaštvu Federacije BiH - *Službene novine F BiH* br. 19/03 i Zakon o Tužilaštvu Brčko Distrikta BiH - *Službeni glasnik B D BiH* br. 19/07 još uvijek upotrebljavaju termin „tužilac“.

³⁸ Čl. 317. st. 1. tač. 3. ZKP-a Srbije.

³⁹ Čl. 302. st. 8. tač. 1. ZKP-a Crne Gore.

⁴⁰ Navedene kriterijume je prvi put definisalo žalbeno vijeće u predmetu protiv Dražena Erdemovića broj IT-96-22-A u presudi od 07. 10. 1997. godine. Detaljnije Fond za humanitarno pravo (2003), *Haški Tribunal VI – priznanja krivice i presude*. Beograd, 388.

⁴¹ UNICRI (2009), *Priručnik o razvijenim sudskim praksama MKSJ*. Sarajevo, 69-70; D.Nikolić, *ibid*, 31.

ostalog, treba da provjeri da li priznanje krivice potkrepljuju činjenice sadržane u: 1. navodima optužnice; 2. materijalu koji je tužilac podnio kao dopunu optuženja koji optuženi prihvata; i 3. bilo kom drugom dokazu kao što su iskazi svjedoka.⁴² U postupku pred ovim sudom priznanje krivice mora da bude utemeljeno na drugim dokazima. I u italijanskom obliku sporazuma – *applicazione della pena su richiesta delle parti* (primjena kazne na zahtjev stranaka) sud, između ostalog, provjerava: da li je djelo izvršeno, da li ga je izvršio optuženi i da li je ono u zakonu predviđeno kao krivično djelo.⁴³ Ukoliko sud nađe da nije izvršeno, da ga nije izvršio optuženi ili da se ne radi o krivičnom djelu donosi oslobađajuću presudu. U francuskom zakonodavstvu postoji oblik sporazuma pod nazivom „*Plaider coupable*“. U njemu sudija saslušava optuženog i branioca i prilikom saslušanja, između ostalog, provjerava tačnost činjeničnog stanja.⁴⁴

Zakonodavci u BiH nisu odredili značenje termina “dovoljno dokaza o krivici”. Slične termine kod ovog instituta izričito ne određuju ni druga zakonodavstva. Ovdje se radi o uslovu koji je identičan uslovu predviđenom za prihvatanje izjave optuženog o priznanju krivice.⁴⁵ Međutim, ni kod razmatranja izjave o priznanju krivice zakonodavci nisu odredili njegov sadržaj.⁴⁶

Pošto to zakonodavci nisu učinili preostalo je da to učine teorija i praksa. O ovom pitanju su se u našoj teoriji iskristalisala dva shvatanja. Po prvom, standard „dovoljno dokaza o krivici“ predstavlja veći stepen vjerovatnoće od „osnovane sumnje“. ⁴⁷ Po drugom, „dovoljno dokaza o krivici“ je isti standard kao i onaj potreban za potvrđivanja optužnice “osnovana sumnja”.⁴⁸ Iako autori u BiH u svojim radovima zauzimaju jedno ili drugo shvatanje ovim pitanjem se nisu detaljnije bavili, niti

⁴² Čl. 65. st. 1. Statuta stalnog Međunarodnog krivičnog suda. Prevedeni tekst Statuta R.V.D.Dž. Džouns, S Pauls (2005), *Međunarodna krivična praksa*. Fond za humanitarno pravo. Beograd, 859-914.

⁴³ Čl. 444. st. 2. *Codice di Procedura penale* (ZKP-a Italije).

⁴⁴ Čl. 495-9 *Code de Procedure penale* (ZKP-a Francuske). Institut *Plaider coupable* je uveden izmjenama iz 2004. godine Zakonom popularno nazvanim Loi Perben.

⁴⁵ D. Kaurinović (2004), *Praktična iskustva u primjeni novih krivičnoprocesnih ustanova – priznanje krivice, sporazum o priznanju i kazneni nalog*. U zborniku “*Aktuelna pitanja primjene krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini*”. Neum, 6.

⁴⁶ Čl. 245. st. 1. tač. v. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁴⁷ B.Perić, *ibid*, 4, M.Simović, *ibid*, 414.

⁴⁸ Ovo shvatanje zastupa npr. M.Bajić (2011), *Sporazum o priznanju krivice u krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*. U zborniku “*Aktuelna pitanja u primjeni krivičnog zakonodavstva*”. Pravni fakultet. Banjaluka, 331-332. Autor ističe da ukoliko se sporazum zaključi poslije potvrđivanja optužnice treba ponovo utvrđivati da li postoji dovoljno dokaza o krivici, što je protivrječno. Kod kaznenog naloga ga zastupa npr. M.Zadrić (2007), „Kazneni nalog – mogući pravci izmjena ZKP-a“, *Pravna riječ* br. 12/2007, 487; D.Nikolić, *ibid*, 168. smatra da je ZKP Srbije umjesto termina „da postoje drugi dokazi koji potkrepljuju priznanje“ trebao da zadrži termin „osnovana sumnja“ i dodaje da ne postoji ni jedan razlog da ti „drugi dokazi“ treba da imaju veću dokaznu snagu od one koja se traži kod ocjene podnesene optužnice. Autor iznosi i stav, suprotan iznesenom, da „kvalitet i kvantitet drugih dokaza mora biti takav da kod suda stvori uvjerenje da nema sumnje da je potpuno priznanje okrivljenog istinito“.

su posebno obrazlagali zbog čega smatraju da je shvatanje koje zastupaju ispravno. Pojam “dovoljno dokaza o krivici” se još uvijek nije iskristalisao ni u sudskoj praksi, tako da većini praktičara nije potpuno jasno šta se to pod njim podrazumjeva.⁴⁹ O njemu postoje vrlo različiti i oprečni stavovi koji proizlaze iz stava svakog sudije o ulozi suda u postupku prihvatanja sporazuma. Sudije za koje je sporazum ugovor zasnovan na saglasnosti stranaka smatraju da se sud ne treba bitno miješati u zaključeni sporazum i da “dovoljno dokaza o krivici” postoji samim tim što je optužnica potvrđena. Oni prilikom razmatranje sporazuma samo konstatuju da je javni tužilac uz optužnicu dostavio “dovoljno dokaza o krivici optuženog”. Za druge “dovoljno dokaza o krivici” optuženog predstavlja veći stepen uvjerenja od onoga koji se traži za postojanje osnovane sumnje.⁵⁰

Shvatanje da termini “osnovana sumnja” kao uslov za potvrđivanje optužnice i “dovoljno dokaza o krivici” kao uslov za prihvatanje sporazuma imaju istu sadržinu je neprihvatljivo. U krivičnom postupku se razlikuju različiti stepeni sumnje, ali svi samo ukazuju da postoji mogućnost, manja ili veća, da je izvršeno krivično djelo od strane određenog učinioca. Na osnovu prihvaćenog sporazuma se donosi presuda kojom se optuženi oglašava krivim. Za donošenje osuđujuće presude, bez obzira da li se donosi nakon završenog glavnog pretresa ili na osnovu sporazuma nije dovoljno da postoji samo mogućnost, pa makar ona bila i velika, da je određeno lice izvršilo određeno krivično djelo. Za nju nikako nije dovoljno da postoji samo “osnovana sumnja” da je određeno lice izvršilo određeno krivično djelo, već mora da postoji veći stepen izvjesnosti. Na ovakav zaključak posredno ukazuje i odredba po kojoj javni tužilac može zatražiti izdavanje kaznenog naloga ako je prikupio dovoljno dokaza koji pružaju osnov za “tvrdnju” da je osumnjičeni učinio krivično djelo.⁵¹ Za bilo koju osuđujuću presudu je uslov da se dokaže da je optuženi učinio krivično djelo za koje je optužen. Ako se to ne dokaže donosi se oslobađajuća presuda.⁵² U načelu se po stepenu ubjedljivosti dokazi u predmetu završenim sporazumom ne bi smjeli razlikovati od onih u redovnom postupku, mada to u praksi često nije tako.

U praksi se na različite načine utvrđuje postojanje “dovoljno dokaza o krivici” optuženog. Pojedine sudije, koje su u manjini, od javnog tužioca traže da navede svaki pojedini dokaz i da obrazloži njegovu sadržinu. Na osnovu toga uz prisustvo optuženog i branioca koji imaju mogućnost osporavanja, a od kojih se traži da se izjasne da li imaju primjedbe na dostavljene dokaze, utvrđuju da li su prezentovani dokazi dovoljni za uvjerenje suda o krivici optuženog.⁵³ Druge sudije, koje su u većini, od javnog tužioca traže samo da navede dokaze koje dostavlja, a zatim ih bez prisustva stranaka razmatraju i utvrđuju da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženog. U praksi se nailazi na primjere u kojima sudije

⁴⁹ B.Perić, *ibid*, 4.

⁵⁰ A.Miletić (2005), „Institut pregovaranja o krivnji u praksi”, *Pravo i pravda* br. 1/2005, 248. I OSCE (2006), *Sporazum o priznanju krivice: Primjena pred sudovima BiH i usklađenost sa međunarodnim standardima za zaštitu ljudskih prava*, drugo izdanje. Sarajevo, 23. ukazuje na „značajne varijacije” i ističe da rezultati praćenja ročišta za razmatranje sporazuma od posmatrača OSCE-a pokazuju da se zauzimaju različiti pristupi tom pitanju od sudije do sudije.

⁵¹ Čl. 357. st. 1. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁵² Čl. 298. st. 1. tač. v. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁵³ A.Miletić (2007), *ibid*, 248; Ovakvu praksu predlaže OSCE (2006), *ibid*, 23.

praktično nisu ni provjeravale dokaze koje je dostavio javni tužilac, već su ih automatski prihvatili konstatujući da postoji “dovoljno dokaza o krivici optuženog”. Ovakva praksa je razlog za veliku zabrinutost.⁵⁴ Često nailazimo na neprihvatljivu praksu da sudija ili vijeće za svega nekoliko minuta razmotre dokaze koje je dostavio javni tužilac utvrđujući da postoji “dovoljno dokaza o krivici optuženog”. Ovdje se ne misli na slučajeve u kojima je uz optužnicu dostavljen sporazum, gdje je sudija mogao ranije da se upozna sa dostavljenim dokazima, već na one u kojima je javni tužilac dokaze dostavio na samom ročištu, koje je sudija prvi put vidio, a u pitanju su bili složeni predmeti.

Za određivanje sadržaja pojma “dovoljno dokaza o krivici” u smislu uslova za prihvatanje sporazuma treba analizirati i neke druge odredbe. Posebno je značajna odredba koja određuje pojam “osuđenog”. Osuđeni je lice za koje je pravosnažnom odlukom „utvrđeno“ da je krivo za određeno krivično djelo.⁵⁵ Krajnji rezultat prihvatanja sporazuma, ali i izjave optuženog o priznanju krivice i zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga na koji je pristao optuženi, je presuda kojom se optuženi oglašava krivim. U svim ovim slučajevima se, kao i nakon glavnog pretresa, ovakva presuda može donijeti samo ako je “utvrđeno” da je optuženi izvršio određeno krivično djelo i da je za njega kriv. Za rješenje ovog pitanja je značajna i odredba po kojoj pravila utvrđena krivičnoprocesnim zakonom treba da obezbijede da niko nevin ne bude osuđen, a da se učiniocu krivičnog djela izrekne krivična sankcija pod uslovima koje predviđaju krivični zakoni i drugi zakoni u kojima su propisana krivična djela u zakonom propisanom postupku.⁵⁶ Tu spada i odredba po kojoj se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne “utvrdi” njegova krivica” i po kojoj sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježje krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva sud riješava odlukom na način koji je povoljniji za optuženog - *in dubio pro reo*.⁵⁷ U ovom pravcu idu i odredbe po kojima se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja⁵⁸ i po kojoj sud donosi presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe ako nije “dokazano” da je učinio djelo za koje je optužen.⁵⁹

Šta se to dokazima koje je dostavio javni tužilac, a koji treba da su “dovoljni” utvrđuje? Krivičnoprocesni zakoni u BiH predviđaju da se njima utvrđuje “krivica optuženog”. Ovo pitanje je bilo aktuelnije prije izmjena i dopuna krivičnih zakona u BiH, dok oni još nisu poznavali termin “krivica”, već “krivična odgovornost”. I ranije je kao opšteprihvaćeno važno shvatanje da se utvrđivanje da postoji “dovoljno dokaza o krivici” optuženog odnosilo na utvrđivanje da postoji dovoljno dokaza o postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti.⁶⁰ Po njemu je pojam “krivica” u sintagmi “dovoljno dokaza o krivici” obje-

⁵⁴ OSCE, *ibid*, 23. konstatuje da su posmatrači koji su pratili ročišta za razmatanje sporazuma u sudovima BiH uočili ovakvu praksu.

⁵⁵ Čl. 20. st. 1. tač. v. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁵⁶ Čl. 2. st. 1. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁵⁷ Čl. 3. st. 1. i 2. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁵⁸ Čl. 313. st. 1. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁵⁹ Čl. 298. st. 1. tač. v. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁶⁰ Ovo shvatanje su zastupali M. Simović, *ibid*, 413, D. Kaurinović (2003), Potvrđivanje optužnice

dinjavao pojmove “krivično djelo” i “krivična odgovornost”, a sada objedinjava pojmove “krivično djelo” i “krivica”. Shvatanje da postoji jedinstvo objektivnih i subjektivnih uslova za postojanje krivičnog djela je poznato u krivičnopravnoj teoriji. Po njemu krivično djelo i krivica (ranije krivična odgovornost) čine jedinstvo i ne odvajaju se.⁶¹ Krivični zakoni u BiH poznaju krivično djelo i krivicu kao dva odvojena pojma, ali su oni međusobno povezani u toj mjeri da zajedno predstavljaju zasebnu i osnovnu jedinicu u sistemu njihovog opšteg dijela. Uslov da za prihvatanje sporazuma mora postojati “dovoljno dokaza o krivici” znači da se njima mora utvrditi da postoje svi opšti elementi pojma krivičnog djela, zatim svi posebni elementi određenog krivičnog djela (bitna obilježja bića krivičnog djela) koje je optuženom stavljeno optužnicom na teret⁶² i na kraju da je optuženi kriv. Ako se to sve ne utvrdi donosi se presuda kojom se optuženi oslobađa od optužbe.⁶³

Krivični zakoni u BiH predviđaju osnove koji isključuju postojanje krivičnog djela. To su mali značaj krivičnog djela zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posljedica, nužna odbrana i krajnja nužda.⁶⁴ U teoriji se još spominju izvršenje radnje u okviru službenog ovlašćenja npr. izvršenje smrtne kazne, naređenje pretpostavljenog, sila i prijetnja, samopovreda i pristanak povrijeđenog.⁶⁵ Da li je sud prilikom razmatranja sporazuma obavezan da vodi računa o njihovom postojanju? O ovom pitanju se u našoj stručnoj literaturi nije raspravljalo. Odgovor na ovo pitanje mora biti potvrđan. Ukoliko nađe da postoji neki od tih osnova sud će sporazum odbaciti. Treba istaći da je u situaciji kada nema glavnog pretresa na kome se izvode dokazi mogućnost suda da utvrdi njihovo postojanje

---

i presude bez suđenja. U zborniku “*Reforma krivičnog zakonodavstva u Republici Srpskoj*. Banjaluka, 207, M. Blagojević, ibid, 266.

⁶¹ Ovo shvatanje zastupaju N. Srzentić, A. Stajić, Lj. Lazarević (1986), *Krivično pravo SFRJ* - opšti deo, trinaesto izdanje. Savremena administracija. Beograd, 132, A. Mihajlovski (1984), *O pojmu krivičnog djela*. Savremena administracija. Beograd, 129. Autor ističe da su gotovo svi teoretičari u ranijoj jugoslovenskoj teoriji pravilno unosili vinost u pojam krivičnog djela.

⁶² ZKP Srbije ovaj institut, ispravno za razliku od ostalih, umjesto „sporazum o krivici“, naziva „sporazum o priznanju krivičnog djela“. S. Bejatović (2011), Radna verzija Zakonika o krivičnom postupku Republike Srbije i tendencije u savremenoj nauci krivičnog procesnog prava. U zborniku „*Aktuelna pitanja u primjeni krivičnog zakonodavstva*“, Pravni fakultet. Banjaluka, 55. ističe da je ovakvo rješenje u skladu sa koncepcijom pojma krivičnog djela prema kojoj je krivica sastavni element krivičnog djela.

⁶³ Po čl. 298. st. 1. tač. a. i b. ZKP-a RS i odgovarajućim odredbama ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH oslobađajuća presuda se donosi ako djelo za koje je optuženi optužen nije zakonom propisano kao krivično djelo (nedostaju opšti i posebni elementi) ili ako ima okolnosti koje isključuju krivicu.

⁶⁴ Čl. 7. st. 2, 11. st. 2 i 12. st. 2. Krivičnog zakona Republike Srpske – *Službeni glasnik Republike Srpske* br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13 i odgovarajuće odredbe Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine – *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine – *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine* br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14 i Krivičnog zakona Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine – *Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* br. 33/13 u kojem je objavljen prečišćeni tekst.

⁶⁵ Detaljnije B. Čejović (2002), *Krivično pravo opšti deo*. Službeni list SR Jugoslavije. Beograd, 181-188.

znatno smanjena, iako nije isključena. Ovdje se može postaviti sledeće pitanje da li je za "odbacivanje"⁶⁶ sporazuma potrebno da sud sa potpunom izvjesnošću utvrdi da postoji neki od ovih osnova, što na ročištu na kome se dokazi ne izvode nije ni malo jednostavno ili je dovoljno da samo nađe da postoji mogućnost njihovog postojanja? Drugo rješenje je prihvatljivije. Čim se javi dilema da li postoji ili ne postoji neki od osnova koji isključuju postojanje krivičnog djela, a nju nije moguće razriješiti sud odbacuje sporazum. Ona se kasnije razriješava na glavnom pretresu. Ovakvo rješenje je u skladu sa odredbama po kojima je osuđeni lice za koje je pravosnažnom odlukom „utvrđeno“ (sa izvjesnošću) da je kriv za određeno krivično djelo, da pravila utvrđena tim zakonima trebaju obezbijediti da niko nevin ne bude osuđen, da sud donosi presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe ako „nije dokazano“ da je učinio djelo za koje je optužen, a naročito da sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježje krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva sud rješava odlukom na način koji je povoljniji za optuženog - *in dubio pro reo*.

Utvrđivanje da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženog podrazumjeva obavezu suda da utvrdi i da li je optuženi kriv za krivično djelo koje mu je stavljeno na teret. Kriv je učinilac koji je uračunljiv i koji je krivično djelo učinio sa umišljajem ili iz nehata, odnosno kod koga postoji vinost. Kriv je i učinilac krivičnog djela koji je upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo sebe u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima ako je u vrijeme dovođenja u to stanje djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili nehatom kada zakon za takvo djelo predviđa krivicu i za nehat („*actiones liberae in causa*“). Postoje i posebne odredbe kojima se regulišu krivica saučesnika. Osnovno je pravilo da su oni krivi u granicama svog umišljaja ili nehata.⁶⁷ Prilikom razmatranja sporazuma sud mora provjeriti da li postoje okolnosti koje isključuju krivicu. I one dovode do presude kojom se optuženi oslobađa od optužbe.⁶⁸ Ukoliko sud nađe da postoji neka od njih odbacuje sporazum. U situaciji kada nema glavnog pretresa na kome se izvode dokazi mogućnost suda da utvrdi njihovo postojanje je znatno smanjena, ali nije isključena. Može se postaviti pitanje da li je za odbacivanje sporazuma potrebno da sud sa potpunom izvjesnošću utvrdi njihovo postojanje, što na ročištu na kome se ne izvode dokazi nije ni malo jednostavno, ili je dovoljno da samo nađe da je njihovo postojanje moguće? Drugo rješenje je prihvatljivije. Čim se prilikom razmatranja sporazuma pojavi dilema da li postoji ili ne postoji neka okolnost koja isključuje krivicu, a nju nije moguće razriješiti, sud odbacuje sporazum. Ona se kasnije razriješava na glavnom pretresu. Ovakvo rješenje je u skladu sa odredbama po kojima je osuđeni lice za koje je pravosnažnom odlukom „utvrđeno“ (sa izvjesnošću) da je kriv za određeno krivično djelo, da pravila utvrđena tim zakonima trebaju obezbijediti da niko nevin ne bude osuđen, da sud donosi presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe ako „nije dokazano“ da je optuženi učinio djelo za koje je optužen, a naročito da sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježje krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava odlukom na način koji je povoljniji za optuženog - *in dubio pro reo*.

⁶⁶ U krivičnoprocesnim zakonodavstvima u BiH sud može sporazum samo „prihvatiti“ ili „odbaciti“.

⁶⁷ Čl. 26. st. 1. KZ-a RS i odgovarajuće odredbe KZ-a BiH, KZ-a F BiH i KZ-a B D BiH.

⁶⁸ Čl. 298. st. 1. tač. b. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

Da li prilikom provjeravanja da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženog sud treba da provjerava i da li su dokazi pribavljeni na zakonit način, odnosno da li se na njima može zasnovati sudska odluka? Ovo pitanje se javilo kod potvrđivanja optužnice, ali se na isti način postavlja i prilikom razmatranja sporazuma. Pojedini autori ističu da o ovome ne postoji jedinstven stav.⁶⁹ Krivičnoprocesni zakoni u BiH određuju koji su to dokazi nezakoniti.⁷⁰ Nezakoniti dokazi su priznanje, iskazi ili izjave osumnjičenog, optuženog ili bilo kog drugog lica koje učestvuje u postupku koji su iznuđeni. To su i dokazi koji su pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima koje je ratifikovala BiH npr. dokazi koji su pribavljeni povredom prava na odbranu (čl. 14. MPGPP i čl. 6.st. 3. EKLJP), kao i dokazi koji su pribavljeni povredama Zakona o krivičnom postupku npr. pretres prostorija izvršen bez naredbe suda ili bez prisustva dva svjedoka, posebne istražne radnje preduzete bez naredbe suda. Nezakoniti su i oni dokazi koji su posredno dobijeni na osnovu nezakonitih dokaza. To su tzv. sekundarni ili izvedeni dokazi koji su pribavljeni na način koji je sam za sebe zakonit, ali se za njih saznalo iz nekog izvornog dokaza pribavljenog na nezakonit način ("plod otrovne voćke"). Međutim, ako se za izvedeni dokaz saznalo na temelju više izvornih dokaza, od kojih su neki zakoniti, a neki nezakoniti, on neće samo zbog toga biti nezakonit.⁷¹ Postoji apsolutno bitna povreda odredaba krivičnog postupka ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama Zakona o krivičnom postupku "ne može zasnivati odluka".

Po jednom shvatanju, koje dominira, sud po službenoj dužnosti vodi računa da pribavljeni dokazi nisu pravno nevaljali, odnosno da nisu pribavljeni na nezakonit način.⁷² Ranije su postojali i prijedlozi za izmjenu zakonskih odredaba kako bi se to obezbijedilo.⁷³ Kao argument za njega se ističe da je odredba po kojoj sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima pribavljenim na nezakonit način obavezujuća. Njegove pristalice smatraju da se mora poštovati i "slovo i duh" ove odredbe.⁷⁴ Ova obaveza suda proizlazi i iz odredbe po kojoj je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona „ne može zasnivati presuda“.⁷⁵ Smatramo da je ovo shvatanje ispravno.

Po drugom shvatanju, koje je napušteno, sud po službenoj dužnosti ne treba da vodi računa o zakonitosti pribavljenih dokaza.⁷⁶ Ranije se u prilog shvatanja po kome sud može cijiniti zakonitost dokaza samo na inicijativu stranaka isticala odredba po kojoj se presuda ispitivala isključivo u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, a koja je značila da sud od-

⁶⁹ A. Miletić (2007), *ibid*, 64.

⁷⁰ Čl. 10. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁷¹ H. Sijerčić-Čolić *et al.*, *ibid*, 69.

⁷² Ovo shvatanje zastupaju M. Simović, *ibid*, 414, M. Zadrčić (2006), „Odlučivanje o optužnici“, *Pravna riječ* br. 7/2006, 557, B. Perić, *ibid*, 4, OSCE (2006), *ibid*, 23.

⁷³ OSCE (2006), *ibid*, 23.

⁷⁴ A. Miletić (2007), *ibid*, 64, M. Zadrčić (2006), *ibid*, 557.

⁷⁵ Čl. 311. st. 1. tač. z. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁷⁶ OSCE (2005), „Prikaz predloženih izmjena i dopuna zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini“, *Pravo i pravda* br. 1/2005, 91. navodi da je ovo shvatanje zauzeto na sastanku jednog LIG-a, iako to nije bio stav svih učesnika.

lučujući o žalbi protiv presude nije pazio po službenoj dužnosti da li su dokazi pribavljeni na zakonit način. To je cijenjeno jedino ako je bilo istaknuto u žalbi. Danas ovaj razlog više ne postoji jer po važećem rješenju drugostepeni sud ispituje po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen zakon.⁷⁷ Sada je, bez ikakve sumnje, prilikom razmatranja sporazuma sud obavezan da provjeri i da li su dostavljeni dokazi zakonito pribavljeni.

ODNOS STANDARDA „DOVOLJNO DOKAZA O KRIVICI“ I „DOVOLJNO DOKAZA KOJI PRUŽAJU OSNOV ZA TVRDNJU DA JE OSUMNJIČENI UČINIO KRIVIČNO DJELO“

Kod izdavanja kaznenog naloga je izričito propisano da je jedan od uslova za prihvatanje zahtjeva od strane suda da je javni tužilac prikupio “dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo”.⁷⁸ Zakonodavci u BiH nisu odredili ni značenje ovog standarda, pa se postavlja pitanje šta on tačno znači, odnosno koliko i kakvih dokaza treba javni tužilac da pribavi da bi stavio zahtjev za izdavanje kaznenog naloga? Ni ovaj standard se još uvijek nije iskristalisao ni u teoriji, ni u praksi. O njemu postoje vrlo različiti i oprečni stavovi koji proizlaze iz stava svakog sudije o njegovoj ulozi u odlučivanju o zahtjevu za izdavanje kaznenog naloga. Za sudije za koje je osnov za izdavanje kaznenog naloga saglasnost stranaka sud ne treba da se bitno miješa i ovaj uslov postoji čim je optužnica potvrđena. Za druge ovaj standard predstavlja veći stepen uvjerenja od onoga koji se traži za potvrđivanje optužnice.

U teoriji nailazimo na dva različita shvatanja. Po jednom, ovaj uslov je identičan uslovu koji je potreban za potvrđivanje optužnice. Standard “dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo” se izjednačava sa standardom “osnovana sumnja”.⁷⁹ Pojedini autori osnov za ovo shvatanje nalaze u činjenici da javni tužilac zahtjev za izdavanje kaznenog naloga stavlja u optužnici.⁸⁰ Ističe se i da ovaj standard sudska praksa izjednačava sa standardom koji je potreban za potvrđivanje optužnice.⁸¹

Po drugom shvatanju, za koje smatramo da je ispravno, ovaj standard kao uslov za stavljanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga nije izjednačen sa standardom “osnovana sumnja” kao uslovom za potvrđivanje optužnice i predstavlja veći stepen uvjerenja da je učinjeno krivično djelo.⁸² Po njemu za stavljanje ovog zahtjeva nije dovoljno da je stanje

⁷⁷ Čl. 320. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁷⁸ Čl. 358. st. 1. ZKP-a RS i odgovarajuće odredbe ZKP-a BiH, ZKP-a F BiH i ZKP-a B D BiH.

⁷⁹ Ovo shvatanje zastupaju M.Bajić (2006), *Modul 4 - Skraćeni krivični postupci*. Visoki sudski i tužilački savjet BiH. Sarajevo, 53, M.Govedarica (2008), „Donošenje presude bez suđenja u krivičnom postupku Republike Srpske”, *Pravna riječ* br. 15/2008, 195, M.Zadrić (2006), *ibid*, 487, A.Kunić, (2008), *Postupak stavljanja pod optužbu u krivičnom postupku BiH*. Specijalistički rad. Panevropski univerzitet „Apeiron“. Banjaluka, M.Ajanović (2008), *Aspekti položaja optuženog i njegovog branioca i novi procesni instituti u reformisanom krivično-pravnom zakonodavstvu*. Specijalistički rad. Panevropski univerzitet „Apeiron“. Banjaluka 109.

⁸⁰ H.Sijerčić-Čolić *et al*, *ibid*, 832, M.Govedarica, *ibid*, 195.

⁸¹ M.Zadrić (2006), *ibid*, 487.

⁸² N.Vranješ (2009), *Postupak za izdavanje kaznenog naloga*. Centar za edukaciju sudija i tužilac. Banjaluka, 3. koji ističe da ovaj uslov „ne postoji u redovnom postupku; A.Miletić (2007), *ibid*, 69. izjednačava ovaj standard sa standardima koji su potrebni za prihvatanje izjave o priznanju krivice date sudiji za prethodno saslušanje i sporazuma. Iz rada autorice (2005), *ibid*, 248.

stvari razjašnjeno do stepena koji omogućava potvrđivanje optužnice, već je potrebno da postoje takvi dokazi na osnovu kojih je utvrđeno činjenično stanje i po pravnim i po činjeničnim pitanjima koje daje osnov za tvrdnju, tj. “za ocjenu i zaključak da je počinitelj počinio to krivično djelo, odnosno koje faktički prezentuje izvjesnost da je to lice izvršilac krivičnog djela u mjeri u kojoj je to neophodno za meritornu sudsku odluku”.⁸³

Drugo shvatanje dominira u stranoj stručnoj literaturi u kojoj se smatra da postupak za izdavanje kaznenog naloga ne smije da dira u načelo materijalne istine i da pred sud stavlja iste standarde u pogledu punog stepena dokazivanja kao i redovni krivični postupak.⁸⁴ Dokazi koje je dostavio javni tužilac uz optužnicu u kojoj je stavio zahtjev za izdavanje kaznenog naloga moraju biti takvi da upućuju na nedvojben zaključak da je optuženi izvršio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret.⁸⁵ Pravilno shvaćen postupak za izdavanje kaznenog naloga mora počivati na punom ubjeđenju – izvjesnosti suda o tome da je okrivljeni učinio krivično djelo i da je kriv. To se traži i kod svake druge osuđujuće presude u krivičnom postupku.⁸⁶

Jedan od značajnih pokazatelja kako se u našoj praksi shvata standard „dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo“ kao uslov za prihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga je način završetka predmeta u kojima on nije prihvaćen. Ako se on shvata tako da predstavlja veći stepen uvjerenja da je učinjeno krivično djelo od osnovane sumnje kao uslova za podizanje i potvrđivanje optužnice onda u takvim slučajevima procenat neosuđujućih presuda treba da bude veoma mali, svakako manji nego u ukupnom broju predmeta u kojima optuženi negiraju krivicu.

Istraživanje je pomalo neočekivano pokazalo da je taj procenat izuzetno visok i da iznosi oko 20%.⁸⁷ U ovom periodu u Okružnom javnom tužilaštvu u Banjaluci u oko 10% predmeta optuženima nije izrečena osuđujuća presuda.⁸⁸ Ako se pođe od toga da su optuženi negirali krivicu otprilike u polovini predmeta, a da je u polovini predmeta presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivice, priznanja krivice pred sudijom za prethodno saslušanje ili po zahtjevu za izdavanje kaznenog naloga opet dolazimo do podatka da se u otprilike 20% predmeta u kojima optuženi negiraju krivicu ne donese

---

proizlazi da zastupa tezu da je „dovoljno dokaza o krivici“ kod sporazuma veći stepen uvjerenja od onoga koji se traži za osnovanu sumnju.

⁸³ N. Vranješ, *ibid*, 3.

⁸⁴ Ovo shvatanje zastupa npr. S. Bejatović, *ibid*, 36.

⁸⁵ Detaljnije R. Janković (2016), *Postupak za izdavanje kaznenog naloga u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*. Doktorska disertacija. Pravni fakultet. Banjaluka, 124-125.

⁸⁶ D. Radulović (2010), „U susret početku primjene novog Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore”, *Pravna riječ* br. 23/2010, 419, J. Grajewski (1986), “Das polnische Strafbefehlsverfahren”, *NJ 10/1986*, 413, S. Durczak-Żochowska (2011), „Glosa do wyroku SN z dnia 20. VIII 2009. g”, *Prokuratura i Prawo 4/2011*, 169, J. Peters (2011), *Urteilsabsprachen im Strafprozess, die deutsche Regelung im Vergleich mit Entwicklungen in England & Wales, Frankreich und Polen*. Univerzitet u Göttingenu, 143.

⁸⁷ Autor je obavio istraživanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga stavljenih u optužnicama Okružnog javnog tužilaštva u Banjaluci, osim onih koje su podigli javni tužioci u Kancelarijama u Prijedoru i Mrkonjić Gradu, u periodu od 2011. do 2015. godine.

⁸⁸ Izvještaji o radu Okružnog javnog tužilaštva u Banjaluci za period od 2011. do 2015. godine.

osuđujuća presuda. To znači da se u svakom petom predmetu u kome se ne prihvati zahtjev za izdavanje kaznenog naloga krivični postupak ne završi osuđujućom presudom. Isti taj omjer nalazimo i kod svih predmeta u kojima optuženi negiraju krivicu. Ovakvi podaci izazivaju zabrinutost i zahtijevaju ozbiljnu analizu. U najvećem broju takvih slučajeva krivični postupak je završen presudom kojom se optuženi oslobađa od optužbe. Kada je krivični postupak završen presudom kojom se optužba odbija to je najčešće učinjeno zbog razloga koji se mogu staviti na teret javnom tužiocu. To se u dobroj mjeri odnosi i na slučajeve u kojima je krivični postupak obustavljen rješenjem. U ¾ takvih predmeta je krivični postupak obustavljen zbog toga što je javni tužilac odustao od krivičnog gonjenja kako bi izbjegao oslobađajuću presudu, a samo u ¼ zbog smrti optuženog.

Iz ovakvih podataka je moguće izvući samo jedan zaključak, a to je da se u našoj praksi ovaj standard poistovjećuje sa standardom „osnovana sumnja“ kao uslovom za podizanje i potvrđivanje optužnice. Ovaj zaključak potvrđuje i činjenica da istraživanjem nije pronađen ni jedan primjer u kome je sudija potvrdio optužnicu, a da nije prihvatio zahtjev za izdavanje kaznenog naloga zbog toga što ne postoji dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo. Da se ovi standardi razlikuju onda bi takvi primjeri morali postojati. Ovakva praksa je pogrešna i zahtjeva preduzimanje određenih mjera kako bi se „iz korijena“ promijenila.

Na kraju se mora postaviti i pitanje da li je termin „dovoljno dokaza o krivici“, kao uslov za prihvatanje sporazuma i izjave optuženog o priznanju krivice sadržajno identičan sa terminom „dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo“, kao uslovu za izdavanje kaznenog naloga ili se oni sadržajno razlikuju? Ni o ovom pitanju se nije raspravljalo u našoj stručnoj literaturi. Potvrđan odgovor na ovo pitanje se prosto nameće. U pitanju su sadržajno isti termini. Naime, oba standarda su uslov za donošenje presude kojom se optuženi oglašava krivim. Ne postoji opravdan razlog da se različito reguliše ovaj uslov kod sporazuma i kaznenog naloga. Najbolje bi bilo da se kod oba instituta upotrijebi isti standard. Uslov upotrijebljen kod kaznenog naloga je precizniji i bolje pogađa suštinu stvari jer dokazi u oba slučaja treba da dovedu do nespornog zaključka da je optuženi učinio krivično djelo za koje se tereti.

ZAKLJUČAK

U svim krivičnoprocesnim sistemima sporazum podliježe sudskoj kontroli. Da bi bio prihvaćen mora ispunjavati određene uslove. Pitanje tih uslova je jedno od najznačajnijih pitanja kod ovog instituta. Među njima posebno mjesto zauzima onaj koji zahtijeva da dokazi dostavljeni uz sporazum moraju zadovoljiti određene standarde u pogledu kvaliteta i kvantiteta. U BiH je ovaj uslov određen kao postojanje „dovoljno dokaza o krivici“. Jedno od niza spornih pitanja u vezi sa sporazumom u našoj teoriji i praksi je i ono kakvi su dokazi potrebni da bi sud prihvatio sporazum, odnosno kada se može smatrati da postoji „dovoljno dokaza o krivici“? Ovaj standard je sam po sebi nedovoljno jasan, a problem usložnjava činjenica da ni zakonodavci nisu odredili njegovo tačno značenje. O ovom pitanju su se iskristalisala dva shvatanja. Po prvom, „dovoljno dokaza o krivici“ predstavlja veći stepen vjerovatnoće od „osnovane sumnje“, a po drugom su to standardi sa identičnom sadržinom. Autori u BiH u svojim radovima zauzimaju jedno ili drugo shvatanje, ali se ovim pitanjem ne bave detaljno, niti posebno obrazlažu zbog čega smatraju

da je shvatanje koje zauzimaju ispravno. Smatramo da je neprihvatljivo stanovište koje izjednačava ove standarde. Na osnovu prihvaćenog sporazuma se donosi presuda kojom se optuženi oglašava krivim koja je u svemu izjednačena sa osuđujućom presudom koja se donosi nakon završenog glavnog preetresa. Osuđujuća presuda se ne može zasnivati na “sumnji”, makar ona bila i “osnovana”. Standardi “dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo”, kao uslov za izdavanje kaznenog naloga i “dovoljno dokaza o krivici”, kao uslov za prihvatanje sporazuma su sadržajno identični. Ne postoji opravdan razlog da se različito reguliše ovaj uslov kod sporazuma i kaznenog naloga. Bolje rješenje bi bilo da se kod oba instituta upotrijebi isti standard. Uslov predviđen kod kaznenog naloga je precizniji i bolje pogađa suštinu stvari, pošto dokazi kod oba instituta treba da dovedu do nespornog zaključka da je optuženi učinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret.

LITERATURA

- Aćimović, M. (1987). *Psihologija zločina i suđenja*. Beograd. Savremena administracija,
- Ajanović, M. (2008). *Aspekti položaja optuženog i njegovog branioca i novi procesni instituti u reformisanom krivično-pravnom zakonodavstvu*, specijalistički rad. Banjaluka. Panevropski univerzitet “Apeiron”,
- Bajić, M. (2006). *Modul 4 - Skraćeni krivični postupci*. Sarajevo. Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine,
- Bajić, M. (2011). Sporazum o priznanju krivice u krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. U zborniku “*Aktuelna pitanja u primjeni krivičnog zakonodavstva*”. Banjaluka. Pravni fakultet,
- Bejatović, S. (2011). Radna verzija Zakonika o krivičnom postupku Republike Srbije i tendencije u savremenoj nauci krivičnog procesnog prava. U zborniku “*Aktuelna pitanja u primjeni krivičnog zakonodavstva*”. Banjaluka. Pravni fakultet,
- Blagojević, M. (2005). *Ogledi iz krivičnoprocesnog prava*. Doboj,
- Brkić, S. (2004). *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*. Novi Sad. Pravni fakultet,
- Čejović, B. (2002). *Krivično pravo*, opšti deo. Beograd. Službeni list SR Jugoslavije,
- Code de Procedure penale (Zakonik o krivičnom postupku Francuske),
- Codice di procedura penale (Zakonik o krivičnom postupku Italije, prevedeni tekst vidjeti Pavišić, B.) – *Službeni list Italije* br. 250/88,
- Damaška, M. (1997). O miješanju inkvizitornih i akuzatornih procesnih formi. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 2/1997
- Damaška, M. (2004). Napomene o sporazumima u kaznenom postupku. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 1/2004,
- Durczak-Żochowska, S. (2011). Glosa do wyroku SN z dnia 20. VIII 2009. g. *Prokuratura i Prawo* 4/2011,
- Đurđić, V. (2007). Racionalizacija krivičnog postupka Srbije. *Pravna riječ* br. 12/2007,
- Džouns, R. V. D. Dž. i Pauls, S. (2005). *Međunarodna krivična praksa*. Beograd. Fond za humanitarno pravo,
- Eser, A. (1992). Funktionswandel strafrechtlicher Prozesmaximen: Auf dem Weg zur “Reprivatsierung” des Strafverfahrens?, prevod Novoselac, P. u Zborniku *PFZ 42 (1992), S (167) – 191*, Fond za humanitarno pravo. (2003). Haški tribunal VI - Priznanja krivice i presude. Beograd,
- Gless, S. (2010). *Der Strafbefehl – in der Schweizerischen Strafprozessordnung*. Bern, Stämpfli Verlag AG,
- Gorkič, P., Šugman Stubbs, K., Keršmanc, C. i Završnik, A. (2014). *Mnenje k predlogu ZKP-M*. Lju-

- bljana, Institut za kriminologiju,
- Górski, A. и Ejchart, M. (2012). Wrongful Convictions in Poland. *University of Cincinnati Law Review*, Volume 80, No. 4,
- Govedarica, M. (2008). Donošenje presude bez suđenja u krivičnom postupku Republike Srpske. *Pravna riječ* br. 15/2008,
- Grajewski, J. (1986). Das polnische Strafbefehlsverfahren. *NJ 10/1986*,
- Janković, R. (2016). *Postupak za izdavanje kaznenog naloga u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, doktorska disertacija. Pravni fakultet u Banjaluci,
- Jekić, Z. (1989). *Dokazi i istina u krivičnom postupku*. Beograd. Pravni fakultet,
- Kaurinović, D. (2003). Potvrđivanje optužnice i presude bez suđenja. U zborniku "Reforma krivičnog zakonodavstva u Republici Srpskoj". Banjaluka,
- Kaurinović, D. (2004). Praktična iskustva u primjeni novih krivičnoprocesnih ustanova – priznanje krivice, sporazum o priznanju i kazneni nalog. U zborniku „Aktuelna pitanja primjene krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini“. Neum,
- Kos, D. (2003). Presuda u kaznenom postupku kao rezultat suglasne volje stranaka. U zborniku "Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva". Zagreb. Inžinjerski biro,
- Krivični zakon Bosne i Hercegovine - *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22715 i 40/15,
- Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine - *Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* broj 33/13,
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine - *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine* broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14,
- Krivični zakon Republike Srpske - *Službeni glasnik Republike Srpske* broj 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13,
- Kunić, A. (2008). *Postupak stavljanja pod optužbu u krivičnom postupku BiH*, specijalistički rad. Banjaluka. Panevropski univerzitet "Apeiron",
- Mihajlovski, A. (1984). *O pojmu krivičnog dela*. Beograd. Savremena administracija,
- Miletić, A. (2005). Institut pregovaranja o krivnji u praksi. *Pravo i pravda* br. 1/2007,
- Miletić, A. (2007). *Modul IV - Osnovna načela glavnog pretresa i metodologija izrade prvostepene presude u krivičnom postupku*. Sarajevo. Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine,
- Nikolić, D. (2006). *Sporazum o priznanju krivice*. Niš. Studentski kulturni centar,
- Okružno javno tužilaštvo u Banjaluci, Izvještaji o radu za 2011, 2012, 2013, 2014. i 2015. godinu,
- OSCE. (2005). Prikaz predloženih izmjena i dopuna zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. *Pravo i pravda* br. 1/2005,
- OSCE. (2006). *Sporazum o priznanju krivice: Primjena pred sudovima BiH i usklađenost sa međunarodnim standardima za zaštitu ljudskih prava*, drugo izdanje. Sarajevo.
- Pavišić, B. (2002). *Talijanski kazneni postupak*. Rijeka. Pravni fakultet,
- Perić, B. (2004). Sporazum o krivnji – zakonska obilježja i pravne nedoumice. U zborniku „Prinjena zakona o krivičnom postupku“. Banja Vrućica,
- Peters, J. (2011). *Urteilsabsprachen im Strafprozess, die deutsche Regelung im Vergleich mit Entwicklungen in England & Wales, Frankreich und Polen*. Univerzitet u Getingenu
- Radulović, D. (2010). U susret početku primjene novog Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore. *Pravna riječ* br. 23/2010,
- Sijerčić-Čolić, H. (2003). Rasprava o reformi u krivičnom pravosuđu i krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, s posebnim osvrtom na novo krivičnoprocesno pravo. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 1/2003,
- Sijerčić-Čolić, H., Hadžimeragić, M., Jurčević, M., Kaurinović, D. i Simović, M. (2005). *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo. Savjet Evrope/Evropska komisija,

- Simović, M. (2005). *Praktični komentar Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske*. Banjaluka, Banjaluka.
- Simović, M. i Simović, V. (2010). Pogađanje tužioca i branioca o optužbi i priznanje krivice u pravu Sjedinjenih Američkih država. *Pravo i pravda* br. 1/2010,
- Škulić, M. (2009). Sporazum o priznanju krivice. *Pravni život* br. 10/2009,
- Škulić, M. (2011). Reforma krivičnog postupka Srbije. U zborniku "Aktuelna pitanja u primjeni Krivičnog zakonodavstva". Banjaluka. Pravni fakultet.I
- Soković, S. (1997). *Dokazivanje indicijama*. Kragujevac. Jefimija,
- Srzentić, N., Stajić, A. i Lazarević, Lj. (1986). *Krivično pravo SFRJ – opšti deo*, trinaesto izdanje. Beograd. Savaremena administracija,
- Statut stalnog Međunarodnog krivičnog suda (prevedeni tekst vidjeti Džouns, R. V. D. Dž. i Pauls, S.), UNICRI. (2009). *Priručnik o razvijenim sudskim praksama MKSJ*. Sarajevo,
- Vranješ, N. (2009). *Postupak za izdavanje kaznenog naloga*. Banjaluka. Centar za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske,
- Zadrić, M. (2006). Odlučivanje o optužnici. *Pravna riječ* br. 7/2006,
- Zadrić, M. (2007). Kazneni nalog – mogući pravci izmjena ZKP-a. *Pravna riječ* br. 12/2007,
- Zakon o federalnom tužilaštvu Federacije Bosne i Hercegovine – *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine* broj 19/03,
- Zakon o javnim tužilaštvima Republike Srpske – *Službeni glasnik Republike Srpske* broj 69/16,
- Zakon o kaznenom postupku Hrvatske – *Narodne novine Republike Hrvatske* br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13 i 152/14,
- Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13,
- Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine – *Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* br. 33/13 i 27/14,
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine – *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine* br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14,
- Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske – *Službeni glasnik Republike Srpske* br. 53/12,
- Zakon o tužilaštvu Bosne i Hercegovine – *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* broj 49/09,
- Zakon o tužilaštvu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine – *Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* broj 19/07.
- Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore – *Službeni list Crne Gore* br. 57/09, 49/10, 47/14 i 27/15,
- Zakonik o krivičnom postupku Srbije – *Službeni glasnik Republike Srbije* br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 i 55/14,

Radenko Janković, MA

District Attorney at the District Attorneys Office Banjaluka; radenko.jankovic@pravosudje.ba

Existence of the Sufficient Evidence of the Guilt as a Condition for Accepting a Plea Bargain

Abstract: There is no one criminal procedure legislation which accepts the plea bargain in which it is not under the control of the court. In order to be accepted by a court, it has to meet certain conditions. Those conditions are always more or less expressly provided. The law on criminal procedure effective in Bosnia and Herzegovina specifically provide conditions which a plea bargain has to meet in order to be accepted by a court. Those conditions are always more or less expressly provided. The issue of the conditions which a plea bargain has to meet in order to be accepted by a court. The issue of the conditions which a plea bargain has to meet in order to be accepted is one of its most important questions. A special place among them belongs to the condition which is generally accepted and under which required that the evidence submitted with a plea bargain has to meet certain standards regarding the quality and quantity. There is no criminal procedure legislation which is the admission of the guilt by the defendant in a plea bargain is enough without any other evidence. In the criminal procedure legislation of Bosnia and Herzegovina this condition is established as the existence of the sufficient evidence of the guilty of the defendant. The question when this condition is met is tried to be answered in this paper.

Key words: plea bargain, conditions for accepting a plea bargain, sufficient evidence of the guilt, sufficient evidence which gives base for the allegation that the defendant committed a crime.